

תקציר הרצאה 14 בסדרת אמנות ספרדית

שנת הלימודים 2019-2020

כל הזכויות שמורות לד"ר גילית איבגי

(תקופת משבר הקורונה)

סנטיאגו קלטרובה

Santiago Calatrava, 1951

https://en.wikipedia.org/wiki/Santiago_Calatrava

אדריכל, מהנדס, פסל וצייר אשר נולד באזור ולנסיה, ספרד, ושם משפחתו מעיד על מוצא של אצולה.

למד בספרד, בצרפת ובשווייץ. הושפע מהאדריכל המודרניסט לה קורבוזיה, Le Corbusier, 1887-1965.

אם נשווה בין "וילה סבוי" של לה קורבוזיה:

https://en.wikipedia.org/wiki/Villa_Savoye

ובין "היכל האמנויות" (בית האופרה על שם המלכה סופיה) שיצר קלטרובה בוולנסיה, במסגרת "עיר המדעים והאמנויות" נראה את העושר הפוסט מודרני אשר צמח מתוך המודרניזם:

<https://calatrava.com/projects/palau-de-las-artes-valencia.html>

בעת לימודיו בשווייץ, חקר קלטרובה את נושא כוח הכבידה ועבודה עם צורות פשוטות. בשנים 1975-1981 כתב את עבודת הדוקטורט שלו בנושא "גמישות של סטרוקטורות בעלות שלושה ממדים". כן למד בעניין את רעיונותיו של Robert Maillart מהנדס סטרוקטורלי.

https://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Maillart

שנות השמונים

בשנת 1981, עם סיום הדוקטורט, פתח קלטרובה משרד ראשון בציריך.

כאן תוכלו לראות רשימת פרויקטים שיצר מראשית ובמהלך הקריירה שלו:

https://calatrava.com/projects.html?project_type=buildings&view_mode=list

<https://thefullcalatrava.wordpress.com/home-full-list-of-calatrava-projects>

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Santiago_Calatrava_structures

(בהרצאה ובתקציר מופיעות דוגמאות מגוונות ככל האפשר אבל בשום אופן לא כל מגוון יצירתו של קלטרובה. באמצעות הרשימות הנ"ל אפשר להתרשם מהיקף העבודה).

תחילת קבלת תשומת לב עולמית התרחשה כאשר חנך את הגשר בברצלונה בשנת 1987 כחלק מהיערכות העיר לקראת האולימפיאדה:

https://en.wikipedia.org/wiki/Bac_de_Roda_Bridge

הגשר כולל זווית ייחודית בה ניצבות הקשתות וכבלי פלדה היוצרים מראה קליל. מכאן הלכו והתפתחו הגשרים היפים והמתוחכמים של קלטרואה (ראו ברשימות הנ"ל). גשר מעניין מבחינת מקור ההשראה ליצירתו הוא Puente del Alamillo (Sevilla), לגביו סיפר קלטרואה כי יצר פירמידה נוטה על צידה בהשראת הפירמידה הגדולה בגיזה, מצרים.

[https://es.wikipedia.org/wiki/Puente_del_Alamillo_\(Sevilla\)](https://es.wikipedia.org/wiki/Puente_del_Alamillo_(Sevilla))

שנות התשעים

בשנת 1992 חנך קלטרואה בברצלונה את מגדל התקשורת היפהפה במרומי המונז'ואיק לקראת האולימפיאדה. ניכרת ביצירה זו איכות פיסולית והשפעה של ברנקוזי Brancusi בתחום הצורה האווירודינמית, התמצות וההפשטה.

באופן מיוחד מרתקת העובדה שקלטרואה הושפע מ"זורק הדיסקוס" Myron's Discobolus

<https://en.wikipedia.org/wiki/Discobolus>

האטריום באונטריו קנדה

[https://en.wikipedia.org/wiki/Brookfield_Place_\(Toronto\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Brookfield_Place_(Toronto))

קריו פלדה בהשראת קתדרלה גותית, "קריסטל פאלאס", שבכות מוסלמיות וכן Les Halles בפריז מ-1870.

אולם תערוכות בחבל ולנסיה מתחת ל"ככר ספרד", 1992-1995

דוגמא למוטיב הכנפיים בתוך יצירה אדריכלית של קלטרואה:

https://en.wikipedia.org/wiki/Llonja_de_Sant_Jordi

תחנת ברכבת בליסבון, פורטוגל

מוטיב השבכה ומוטיב הכנפיים מצטרפים זה לזה בתחנת הרכבת של ליסבון, פורטוגל:

https://en.wikipedia.org/wiki/Gare_do_Oriente

<https://calatrava.com/projects/oriente-station-lisboa.html>

בין ההשפעות הגותיות אשר שוב ניכרות אצל האדריכל, יש לציין את השפעת קתדרלת סגוביה Segovia Cathedral.

שדה התעופה בילבאו

כפי שנזכר בהרצאה על גוגנהיים בילבאו, קלטרואה בנה בשנים 1990-2000 את שדה התעופה של בילבאו, כאשר הטרמינל נראה כיונה אשר נחתה על הקרקע, ומגדל הפיקוח כבז משחר לטרף.

https://en.wikipedia.org/wiki/Bilbao_Airport

מבנה ראשון של קלטרואה בארה"ב

בשנים 2000-2010 יצר קלטרווה ב-Milwaukee, Wisconsin, USA, אגף חדש למוזיאון האמנות, על שפת אגם משיגן. למבנה מרהיב זה כנפיים, והוא נפתח בבוקר ונסגר בערב כציפור גדולה נוחתת וממריאה.

<https://calatrava.com/news/reader/lego-milwaukee-art-museum-model.html>

https://en.wikipedia.org/wiki/Milwaukee_Art_Museum

<https://www.calatrava.com/projects/milwaukee-art-museum.html>

סרטונים:

<https://www.youtube.com/watch?v=eGQJPkQL0fU>

<https://www.youtube.com/watch?v=gg8bJ7zGDm8>

בקיטור הבא תוכלו לראות רישומי תנועות אנושיות של קלטרווה ואשר העניקו השראה לצורות אדריכליות שיצר:

<https://www.arch2o.com/the-story-of-5-archists>

יקב ומרכז תיירים בלגוארדיה, ספרד

בשנים 1998-2001 יצר קלטרווה בצפון ספרד מרכז מבקרים מרהיב בלב אזור כרמים. האמן-אדריכל התאים את קו המתאר של המבנה לקו הרקיע הדרמטי-הררי של הסביבה.

<https://calatrava.com/projects/bodegas-ysios-winery-guardia.html>

גג האלומיניום הגלי, יכול היה לקבל השראה, מן הגג הגלי שבנה גאודי בזמנו, לבית הספר של ילדי הפועלים למרגלות ה"סגרדה פמיליה".

פרנק גרי בנה באזור מלון מהודר (לא רחוק מבילבאו):

https://en.wikipedia.org/wiki/Marqu%C3%A9s_de_Riscal_Hotel

היצירות "מתכתבות" זו עם זו.

סרטונים המראים את יצירות קלטרווה וגרי באתר. לא נראו בהרצאה:

<https://www.youtube.com/watch?v=i2av9kW1bg8>

<https://www.youtube.com/watch?v=WgBhNYNMDoU>

האודיטוריום בטנריף

בשנים 1991-2003 בנה קלטרווה באי טנריף (דרומית לספרד מול חופה הדרום מערבי של מרוקו) אולם מופעים – מרכז אמנויות במה - מהודר.

https://en.wikipedia.org/wiki/Auditorio_de_Tenerife

המבנה רוצה להראות כנחשול ענק העומד להתנפץ, ופנימו עוצר נשימה. הבטון נענה לקלטרווה כחומר ביד היוצר, גמיש וכמו חסר משקל. לדעתי גם במקרה זה ניכרת הטמעת אסתטיקת ברנקוזי, אם כי הפוסטמודרניזם איננו בשום אופן מינימליסטי.

הטורסו המתפתל/מתעקל

בשנים 1994-2004 יצר קלטרואה מגדל מתפתל בשבדיה. בעקבות חידוש זה החלה אופנה של מגדלים מתפתלים. מזמין הבניין ראה פסל של האדריכל בשם Turning Torso, והזמין בניין בשם זהה.

https://en.wikipedia.org/wiki/Turning_Torso

מיזמים שראשיתם אחרי שנת 2000

אובליסק הטכניון

בשנת 2008-2009 נבנה האובליסק על מנת להנציח תרומה גדולה שקיבל הטכניון. הסבר ההקשר תוכלו למצוא בויקיפדיה בעברית. מדובר במונומנט קינטי, כלומר התנסות נוספת בהענקת תנועה לדבר דומם.

סרטון:

<https://www.youtube.com/watch?v=T49yBe7gGE8>

מתחם אולימפי, אתונה, 2004

בין האלמנטים שבנה באתונה, יצר קלטרואה כיסוי חדש לאיטדיון.

<https://calatrava.com/projects/olympic-sports-complex-athens.html>

סרטון:

<https://www.youtube.com/watch?v=S8uemDiANHM>

קלטרואה הוא חלק מרשימת כוכבי העל של האדריכלות העולמית, מה שמכונה Starchitect.

עיר המדעים והאמנויות בולנסיה

פרויקט מאוד גדול וחשוב של קלטרואה במקום הולדתו. נבנה בשנים 1991-2006. ולנסיה היא העיר השלישית בגודלה בספרד, עיר נמל, ולה אתרי מורשת עתיקים. קלטרואה העיקר לעיר "אפקט בילבאו" ויצר: ארמון אמנויות, פארק אוקיאנוגרפיה, מוזיאון מדע, חצי כדור להקרנה, וגן בוטאני.

https://en.wikipedia.org/wiki/City_of_Arts_and_Sciences

בשלב הזה כבר מאוד ברור שקלטרואה טשטש את הגבול בין אדריכלות לפיסול. הוא יוצר אדריכלות פיסולית או פיסול אדריכלי. אבל כמו שקרה לו גם לפני כן וגם אחרי כן, כעסו עליו בשל הוצאות יתר.

סרטון קלטרואה בולנסיה:

<https://www.youtube.com/watch?v=YT37JJl2Jk>

גשר המיתרים (אקורד), ירושלים

בשנת 2008 נחנך בירושלים גשר מעוגן כבלים, חלק מפרויקט הרכבת הקלה. קלטרואה התבטא ואמר שהגשר אמור להזכיר אוהל במדבר או את כינור דוד.

סרטון:

<https://www.youtube.com/watch?v=2WM2Q6Hyvd8>

תחנת רכבת בבלגיה

בשנת 2009 חנך קלטרווה בלייג' Liege, בלגיה. תחנת רכבת של הרכבות המהירות ביותר. מבנה זה מבהיר מאוד את המושג ניאו פוטוריזם. דומם המבקש להעלות על הדעת אפקט של מהירות ותנועה.

https://en.wikipedia.org/wiki/Li%C3%A8ge-Guillemins_railway_station

(פוטוריזם – תנועה אמנותית שקמה ב1909 ברומא, העריצה מה שנראה כמאפייני המחר: מהירות, תנועה ואלימות, ושאפה לתאר באמנות פלסטית את הממד הרביעי, מימד הזמן).

המוזיאון של המחר, ברזיל

בריו דה ז'נרו חנך קלטרווה בשנת 2015 מוזיאון מדע בשם " המוזיאון של המחר. המבנה יכול לככב בסרט מדע בדיוני שכן הוא נראה כספינת חלל עתידית...

https://en.wikipedia.org/wiki/Museum_of_Tomorrow

תערוכות פיסול

בעולם הוצגו מספר תערוכות פיסול של קלטרווה, למשל: בשנת 2006 התקיימה תערוכה כזו במטרופוליטן, ניו-יורק.

<https://www.metmuseum.org/exhibitions/listings/2005/santiago-calatrava/photo-gallery>

בפיסול של קלטרווה ניכרות לא רק השפעות Brancusi, אלא גם השפעות Noguchi.
(Isamu Noguchi, 1904-1988).

בשנת 2012 התקיימו תערוכות פיסול של האדריכל-אמן בהרמיטז' סנט פטרבורג וכן בואתיקן, רומא.

בשנת 2015 התקיימה תערוכת שבעה פסלי קלטרווה בפארק אבניו, ניו-יורק (באמצעות גלריה מרלבורו):

[/https://www.glenwoodnyc.com/manhattan-living/santiago-calatrava-park-avenue](https://www.glenwoodnyc.com/manhattan-living/santiago-calatrava-park-avenue)

תחנת הרכבת במרכז הסחר העולמי

בשנת 2016 נחנכה התחנה המרהיבה במרכז הסחר העולמי, מבנה המביא לשיא חדש את מוטיב היונה.

[https://en.wikipedia.org/wiki/World_Trade_Center_station_\(PATH\)](https://en.wikipedia.org/wiki/World_Trade_Center_station_(PATH))

מעניין להשוותה לתחנת הרכבת אשר חנך קלטרווה בליון, צרפת בשנת 1994:

<https://calatrava.com/projects/lyon-saint-exupery-airport-railway-station-colombier-saugnieu.html>

סרט על קלטרואה:

<https://www.youtube.com/watch?v=h9qSRbUDWEI>

סרטון מודלים בתנועה:

<https://www.youtube.com/watch?v=F07SpcTMcZg>

סקיצות של קלטרואה

[/https://arcspace.com/studio/santiago-calatrava-sketches](https://arcspace.com/studio/santiago-calatrava-sketches)

ציורים של קלטרואה

[/https://arcspace.com/bookcase/santiago-calatrava-artworks](https://arcspace.com/bookcase/santiago-calatrava-artworks)

במידה ונחוצה הנגשת השמעה – נא לפנות למזכירות